

BUDA-PESTA

11 Iunie st. v.
23 Iuliu st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 28.

ANULU XII.
1876.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni

La gur'a sobei.

— Poemu in trei canturi, dedicatu amicului meu N. Rosetti-Balanescu. —

(Fine.)

Cantulu III.

Sub pôle-i geme Nistrulu, pe-o stanca Akermanulu
Pietrósele lui bratie le 'ntinde maiestosu :
E cuibulu Tatarimii, aici domnesce Hanulu,
De-aici pornesce gróza in sboru-i fiorosu.
O! plangi, Cetate-Alba! destinulu e perfidu ;
Secatu de-a vremii sete e Laculu lui Ovidu !

Pe-aici jaliá odata a Tibrului sioptire
Si Capitolulu falnicu alu Romei bardu proscrisu ;
Durerea lui, cu cantu-i, trecù la nemurire,
Durerea astoru locuri este-unu momentu deschisu.
Si Nistrulu candu in mare revérsa plansulu seu,
Pe timpulu nestatornicu lu-blastema mereu.

Marirea este-o umbra, unu visu e bucuri'a,
Ce 'n cétia sè mai fia de-abiá ce le slavimu ;
Unu cioclu este timpulu, o grópa vecinici'a
Si ahl pamentulu nostru unu mare tinterimu.
Totu secolulu ce trece la cel'a ce-o sè via
Din léganu pregatesce o viétia de-agonia.

Sub muschiu si sub ruine, morminte pe morminte
Asiédia dupa vreme betranulu destructoru ;
Vediendu atát'a mórtea, atâte oseminte,
Elu si-a perdotu menirea de mare creatoru.
Se pare cà elu insu-si, tiranu nepriceputu,
De-acum se totu caiesce de-acele ce-a facutu.

Dar care este óre a lumii mostenire ?
Si ce remane 'n urm'a celoru ce nu mai sunt ?

Fiindu in aeru mórtea, betran'a omenire
Cu ori ce respirare deschide unu momentu.
Èr din morminte falnicu unu viitoru resare,
Si ce-a fostu mare-odata, renasce si mai mare.

Perpetuandu prin stele, prin inima, prin flóre,
Antái'a 'nchipuire a unui Dumnedien,
Natur'a ce desfidu puterea destructóre,
Altu creatoru si-face din insu-si sinulu seu.
Si 'n nóptea nesfêrsirii candu cerulu ne cuprinde,
Fací'a invierii natur'a o aprinde.

Noi nu mai credemu astadi in cele nevedite,
Noi nu mai facemu crucea, noi nu ne inchinàm ;
Dar tainele naturei, de si nepricepute,
Noi le slavimu cu totii, si 'n sufletu le purtàm.
La glasulu primaverii de ce amoru simtimu ?
De ce in sinulu iernei sub ghiatia amortimu ?

De ce schinte'i'a mica o lume ar aprinde ?
De ce este sperarea alu omenirii visu ?
Acolo unde mórtea cu gróza se intinde,
De ce o flóre cresce l'alu sórelui surisu ?
Ah! mare e natur'a si fara Dumnedieu !
Cá dinsulu este órba in bine si in reu.

Antice legióne si glori'a betrana
Disnou intinerite noi nu vomu mai vedé ?
Pe câtu va bate inca o inima romana,
Si-unu Stefanu pe-a sa frunte corón'a va avé,

In Daci'a Traiana, sub pulvere de fala,
Marirea stramosiésca lucí-va triumfala !

Sè turbe adi barbarii pe-aceste locuri sfinte,
Sè 'ngrasie cu-alu loru sange acestu pamentu ma-
nosu ;

Vení-va inca diu'a, candu mortii din morminte
Redesteptá-voru éra alu Romei visu frumosu.
Puteau sè móra ómeni, dar tiér'a totu traiesce,
Si unde-a fostu stejarulu, stejarulu mai sporesce !

Se spune, cà de-o vreme nici jun'a favorita
Nu-lu face sè mai rida pe Hanulu celu betranu ;
Cá barb'a lui cea alba e fati'a lui albita,
Cáci vermele durerii amaru lu-róde 'n sinu.
E pustiitu seraiulu, stapanulu este mutu,
Pierduta este óstea, si fiulu lui pierdutu.

Vediutu-ati voi pe-unu vulturu cu capulu sub aripa,
Atinsu la sinu de-o rana, pe-o stanca, solitaru,
Cum stà in nemiscare ? pré mândru, elu nu tipa,
Si mutu, cá dinsulu, este betranulu Han-Tataru.
Durerile gigantici nu 'ncapu pe-acestu pamentu,
Si 'n asteptarea mortii scutite-su de cuventu.

Dar ce sè fia óre ? Unu racnetu de uimire
S'aude de odata, unu glasu de bucuría
Din míi de piepturi iésa, pe fetie-i multiamire,
Chiar Hanulu se destépta din mórtea loru cea via.
Doi calareti la pórtá, oprindu-si caii loru,
Descaleca cu graba, si dreptu la dinsulu sboru.

Multimea se dà 'n lături, si drumulu e deschisu
Ce duce pe copilulu l'a tatalui picióre ;
Pe buz'a parintiésca antáile surisu,
Prin norii suferintii, strabate cá unu sóre.
Elu fét'a nici n'o vede, elu vede fiulu seu,
Cu 'ntâi'a sa rostire slavindu pe Dumnedieu.

Allah ! i-a fostu suspinulu, Allah ! si Mirza spune,
Sdrobindu trecutulu vietii cu-acestu cuventu su-
premu ;

Si mândru de-a Moldovei poetica minune,
Ingenunchiatu elu dice : „Prin dins'a ne vedemu.
Ea mic mi-a datu viéti'a, o viéti'a ti-ceru eu,
E Negrea alu ei tata, precum tu esti alu meu !“

Cu 'n ochiu deprinsu in viéti'a abisulu a-lu petrunde,
Cu 'n doru ce-si face-o punte din nobilulu aventu,
La ei se uita Hanulu, o lacrima ascunde,
Mai stà putinu pe gânduri, apoi, cu unu cuventu,
Elu pune in picióre o turma de Tatari,
Toti robii, albi si negri si mândrii Janiciari.

„De-acum sè aiba dile dusmanu-mi celu mai mare,
Sè fia Negrea liberu, dar voi s'aveti norocu !“
Elu spune ; peste-o clipa mosnégulu bravu apare,
Sdrobitu de ani si grigia, dar mândru stà pe locu.
Marí'a-i scóte lantiulu, si spad'a i-o dà Hanulu ;
Dar cu dispretiu la dinsii se uita Moldovanulu.

Cá leulu ce de-odata, esitu din colivia,
In giuru-i cauta-o prada si ochii sei rotesce,
Asiá erá eroulu in ura si manía !
Dar ur'a si maní'a pieru, leulu se 'mblânzesce.

Elu vede-a sa copila, in bratie o cuprinde,
Si-o 'mpinge ér din bratie ce catra ceru intinde.

Plangéndu elu dice : „Dómne, de ce impaganita
Ai vrutu sè-mi vedu copil'a aici in acestu locu ?
De ce-mi mai lasi tu viéti'a ? O viéti'a, otravita
Cu insu-si alu meu sange, n'o voiu nici cu norocu !
Mai buna chiar sub chinuri e mórtea pentru mine,
Decátu din mani pagane o viéti'a cu rusíne !“

Apoi elu trage spad'a din téc'a ruginita,
Lungu, lungu la ea se uita, si-i spune : „Drag'a mea,
Tu esti a barbatiei consórtá legiuita,
Tu a Moldovei fala, esti mândra cá si ea ;
Candu nu mai e dreptate aice pe pamentu,
Tu ni-o cioplesti din viéti'a, dreptu cruce de mor-
mentu !“

Elu spune, face crucea, si vré s'o 'nfiga 'n sinu,
Dar man'a-i hotarita Marí'a o opresce,
Marí'a spriginita de-unu inmúitu suspinu,
De-unu vuetu ce prin aeru cu ori ce clipa cresce.
Ciocniri de arme góle s'audu in departare,
Si típete de mórte si vesele fanfare.

A dilei radia piere in pulvere si fumu,
Si ochiulu prin ferésta nimicu nu mai zaresce.
La usia sare Hanulu si vré sè-si faca drumu ;
Dar calea i-o inchide si usi'a o sdrobesce,
Elu, ce sdrobesce lantiuri, elu, alu Moldovei sóre,
Pe pragu apare Stefanu cu óstea 'nvingátore.

Si cu unu glasu puternicu, cá celu ce din morminte
In diu'a judecáti pe morti i va trezi :
„Viu dà-mi pe Negrea, Hane !“ elu striga si 'nainte
Pasiesce si cu spad'a-i e gata a-lu sdrobí ;
Dar Negrea lu-opresce. In lunga 'nbratísare
Cuprinde cá pe-unu frate celu mare pe-unu mai
mare.

Asiá ei stau o clipa, ei stau, si 'n ei puterea
Virtutii si credintiei se 'mpune maestosu.
Si nime nu 'ndresnesce sè turbure tacerea,
Toti sunt in asteptare. Suspínulu durerosu
S'aventa singuru numai la tronulu creatoru :
Betranulu cere mórte, cei tineri ceru amoru.

O ! mare biruintia ! O, vecinica marire !
Poti tu sè fii in lume stapana pe vr'unu locu,
Far cá s'aduci cu tine o clipa de iubire ?
Far cá sè versi in inimi o radia de norocu ?
Atunci ai fi crudíme, noi te-amu despretiú,
Si Dumnedieu celu mare ar incetá de-a fi.

Candu elu facu pamentulu si marea, ceru si stele,
Si florile si róu'a, si tainiculu isvoru,
Verdétia, sóre, nouri, si vënturi usiorele,
Si 'n ór'a cea fatala pe omu, stapanulu loru.
Pe cátu erá marétia gigantíc'a ideia,
Tablou far' de lumina erá far de femeia.

Uritulu cuprinsese in crudele lui ghiare
Virginitatea lumii si universulu mutu,
N'avea nici o sioptire de dulce aprobare ;
Si ingrozitu de insu-si acele ce-a facutu,

Silitu erá stapanulu pe omu a-lu desteptá,
Si-a inimei unghiere cu-amoru a luminá.

Si 'n ór'a de pe urma divin'a inspirare
A scaperatu schintei'a eternului amoru ;
Candu s'a ivitu femeí'a, antái'a sarutare
In Dumnedieu schimbatu-a pe falnicu-i autoru.
De-atunci nimicu nu-i mare si nu-i dumnedieescu,
Candu n'are 'n lume cadru amору omenescu.

Lui Stefanu Negrea-i spune acele petrecute,
Si Stefanu se indrépta spre Hanulu celu sdrobotu,
Dicéndu : „Acelu ce are simtirea dreptu virtute,
De man'a mea nu móre, nici nu va fi robitu !“
Sè-i multiamésca Hanulu i cade la picióre,
Dar betraneti'a-lu frange si Musulmanulu móre.

Ah! Mirz'a si Mari'a cu dulce 'mbratísiare
Cuprindu pe-acel'a care durerea l'a recitu,
Pe fruntea-i insu-si Stefanu depune-o sarutare,
Si, dandu lui Mirza man'a, elu dice : „Resplatitu
In fiú sè fia tat'a, me juru pe Dumnedieu,
Celui ce n'are tata unu tata voiu fi eu !“

Apoi lui Negrea-i spune eroulu : „Fetulu meu,
Acelu ce ne-a datu nóue marirea nepetata,
A datu si tinereti'a, ce-o scimu, si tu si eu,
Sè-i fia dar in voia! Doi fericiti de-odata
Cu unu crestinu sè facemu! Amoru-i suveranu!
Elu percalapu pe Mirza lu-pune 'n Akerman.

Spre laud'a cerésca si vecinic' amintire
A fapteloru maretie, aici in acestu locu
Voiu innaltia o mare si sfinta monastire ;
Er numele teu, Negrea, Moldovei de norocu,
Din vécu la vécu sè sbóre, pan' va veni o di,
Candu elu in fruntea tierii mai falnicu va luci !“

Cu mii de mii de glasuri ostirea i raspunde :
— Asiá sè fia, Dómne! — Si din Carpati la mare
Toti codrii cu-alu loru frémetu, si váile profunde,
Si vulturulu ce 'nnóta in albastrí'a zare,
Au tresaritu de-odata, si, cá unu lungu suspinu,
Din patru parti ai tierii s'a auditu : Aminu!

De-atunci vediu pamentulu o érna si o véra,
Si ér e geru afara, pe drumu sunt rateciti,
Si Mirza cu Mari'a la gur'a sobei éra
Se 'ngâna — asta-data cu multu mai fericiti . . .
Ei ce-au fostu doi atunce, sunt trei ce se iubescu :
Treimea-i Provedinti'a in traiulu crestinescu.

Mai póte fi in lume altu visu de fericire ?
Altu scopu in asta vietia se póte sè avemu,
Cautandu necunoscutulu pe-o culme de marire,
Candu vatr'a ne desfasia noroculu celu supremu ?!
Opriti-ve la vatra pe câtu mai este timpu,
Candu vine érn'a vietii drumetii moru pe campu !

D. Petrino,

R e n e g a t u l u .

Novela din suferintiele Romanului.

(Urmare.)

Dinsulu inmarmuri cu totulu, càci in vié-
ti'a lui intréga nu lu-vediù pe tata-seu plan-
gêndu.

— Taica draga, ce ti-s'a intemplatu ? —
lu-intrebà in inmarmurirea sa.

— O rusine, o batjocura, de care si faci'a
ta trebuie sè se inrosiésca! — respunse betra-
nulu baronu in durerile sale crescande.

— Cum asié, taica draga? . . .

— Sora-ta buna e, care ni-a facutu rusi-
nea acesta! . . .

— Ce audu? . . .

— Da, asié-e! . . .

— Dar ce a facutu dins'a, pentru D-dieu!
— intrebà Pista inspaimentatu cumplitu.

Betranulu baronu nu mai avù inse tempu
cá sè-i respunda, càci in momentulu acest'a se
deschise rapede usi'a laboratorului, intrandu
Emili'a, cu o facia totu atâtu de vesela si su-
ridiatória si plina de acel'a-si estasu alu feri-
cinei sale, precum o vediuramu mai nainte in
parcu in apropierea lui Macsimu.

Unu momentu petrundiatoriu erá acest'a.

Suridiatória Emili'a prospectá ca unu
angeru veselu, frumosu si fericitoriu, ér tata-
seu si Pista tresarira puternicu la vederea ei
si aruncara ochii loru turburati cu o privire
nimitória a supra ei.

— Ceriule! . . . Ce-e de me priviti atâtu
de infricosiatu? — intrebà dins'a suprinisa a-
adancu.

— Si tu inca intrebi cà de ce? — mur-
murà tata-seu, care murmuru erá asemenea u-
nui durduitu, ce premerge fulgereloru si tres-
neteloru.

— Ce? . . . Eu sè nu intrebu? . . . Pentru
D-dieu, taica draga, ce vrei sè dici? — intrebà
Emilia.

— Ce vreu sè dici? . . . Aceea vreu sè
dicu, cà in consciinti'a ta pecatósa mai cutezi
tu óre sè te miri de maní'a meritata a mea
si-a fratelui teu? . . .

— Taica draga! . . . Ce va sè dica asta? —
eschiamà Emili'a emotiunata puternicu de a-
cus'a acést'a aspra.

— Ah, tu inca si-acum mai joci pe nevi-
novat'a! — continuà baronulu cu furia cres-
canda. — Oh, de ce nu-e in momentulu acest'a
ací iubitululu teu fidantiatu Dénes? . . . De ce
nu-e aci, cá sè-ti véda faci'a ta mascata, sè-ti
privésca in anim'a ta falsa, sè se infióre de
privirea ta insielatória si faciarnica, sè se con-

vinga de cuvintele tale neconsciințioase și minciunoase, și să se înfiore de buzele tale, cu cari l'ai tradatu pe elu, cu cari te-ai vendutu unui miserabilu, și ai aruncatu in desperare pe tata-teu . . . pe frate-teu! . . .

— Taica draga, înceta pentru D-dieu, căci nu scii ce vorbesci! . . .

— Nu sciu ce vorbescu? — o intrerupse baronulu cu furi'a cea mai mare. — Dar nici aceea nu o sciu eu ore, ce am vediutu cu ochii mei? . . . Ha! . . . Nu sciu eu ore, că in degradarea ta miserabila, in orb'a ta nefasta și condamnabila ti-ai vendutu anim'a și sufletulu teu, ti-ai tradatu pe fidantiatul tu, pe tata-teu și pe fratele tu dulce, pentru unu amoru depravatu, unui verme tereitoriu ce s'a redicatu din pulverea de sub peciorele tale, și chiar inimiculu mortal alu neamulu nostru! . . .

— Destulu . . . destulu taica draga, nu mai continuă, căci pecatuiesci inaintea lui D-dieu! — strigă acum Emili'a incremenita.

— Ce? . . . Tu inca pe mine me numesci peccatosu? . . .

— Da, tu pecatuiesci, taica draga, pentru că me condamnă ehiar atunci candu asteptam binecuvantarea ta! — dise Emili'a cu o resolutiune plina de o consciinta nevinovata.

— Copila nenorocita! . . . Eu să te binecuventu in faptulu teu sacrilegiu? Nebunitu-ai? . . .

— Nu, taica draga, n'am nebunitu. Ci pe tine te va fi insielatu și amagitu ceva! . . .

— Asié? . . . Eu m'am insielatu, eu m'am amagitu, candu adi in parcu ai disparutu tu cu Macsimu dinnaintea mea . . . candu ve dragosteati voi langa ruin'a aceea ascunsa . . . candu i surideai atatu de dulce . . . și candu v'ati . . . saru . . . tatu . . . oh, acést'a batjocura . . . acést'a rusine pe capulu meu imbet . . . ra . . . nitu . . .

Si betranulu baronu se opri aci cá si in nadusitu de durerile sale ce le simtiea.

Juncle Pist'a erá cá incrementu de cele audite.

Ér Emilia, carei'a la cuvintele ultime i se facu lumin'a completa cá tata-lu ei a trebuitu să descopere ore-cumva cele petrecute in parcu. — dins'a in locu de a deveni neliniscita, și in locu de a se teme și a simti vre-o mustrare de consciinta, fruntea și faci'a ei incepea a se insenina, și cu o linisce admirabila, și cu o resolutiune necredibila si-redicá capulu susu, și si-indreptá privirea sa firma catra tata-seu.

— Taica draga! — i dise. — Chiar asié

cá si tine și neamulu jidovescu ar fi pututu să credia despre Iud'a, cá acest'a si-ar fi parasitu și vendutu neamulu seu, candu lu-vediu ra pe elu, cá a sarutatu pe Cristosu! . . .

— Ce vrei tu să dici cu esemplulu acesta din biblia? . . .

— Vreu, taica draga, să dici aceea, cá si Juda a sarutatu pe Cristosu, dar pentru aceea elu nu si-a vendutu neamulu seu, neamulu jidovescu, ci l'a vendutu pe acela, pe care l'a sarutatu! . . .

— Eu nu te intielegu! . . .

— Nu me intielegi, taica draga, pentru-cá Juda prin sarutatulu seu l'a vendutu numai pe Cristosu, inse Macsimu prin sarutarea mea insu-si s'a vendutu pe sine și si-a tradatu neamulu seu! . . .

— Ce dici? . . . Possibilu e acést'a? . . .

— Nu e numai posibilu, — continuă dins'a, — ci e chiar asié! Ce nu ti-a reestitu tie prin fortia; mi-a reestitu mie prin violenția! Ce nu ai pututu tu prin lantiurile și ferele tale torturatórie, am facutu eu prin mregea fina a amorului și prin o singura sarutare ametitória și imbetatória! Si ce nu ai pututu tu descoperi prin sdróia ta de sbiri și spioni; eu am descoperitu prin niste priviri și surise dulci și farmecatórie! . . . Elu, neamulu lui, și toti partasii sei binefacatori sunt descoperiti și venduti acum! . . . Si tu acum poti să-i nimicesci pe acesti inimici ai nostri! . . .

— Emilia! . . . Vorbesci tu adeverulu! — strigă tata-seu tresaltandu din durerile sale de mai nainte și stralucindu-i ochii de bucuri'a cea mai mare.

— Da, adeverulu, taica draga. Eu tóte le-am comisu, numai cá să ajungu la acestu resultatu. Eu i-am promisú chiar și amorulu meu eternu, numai cá să se lapede de neamulu seu, care-e intr'o positiune atatu de decadiuta și care numai pedeca ni-ar fi in fericirea nóstra. Si i-am promisú, cá voiu fi și soci'a lui iubitória, numai mai antâiu și dinsulu să ajute cá să delaturamu din calea nóstra pe acestu neamu alu seu . . .

— Dar sora draga, — o intrerupse aci Pista, a carui facia se intunecá la cuvintele aceste, — cum i-ai pututu tu promite asié ceva? . . .

— Dar nu audi, — respunse betranulu baronu in loculu Emiliiei, — cá promissiuunile aceste au fostu numai curse violene! . . .

— Intielegu, tata draga, inse promissiu-nea e unu cuventu de onóre! . . .

— Hm! Ce greurusi ti-sbóra tie acum

prin capulu teu! — lu-infruntà aspru baronulu.
— Séu dóra tu mai bine ai voi, cá sora-ta
sè-si tie promissiunea sa? . . .

— Ba nu, inse

— Citu cu „inse“ alu teu! — lu-intre-
rupse si mai aspru, intorcându-se apoi éra ca-
tra Emilia: — Spune tu, spune drag'a mea, la
ce rezultat ai venitu?

— Farmecatu dinsulu de promissiunile
mele, — incepù Emilia, — si de sarutulu meu
cá scosu din firi, mi-a descoperitu tóte. Mi-a
spusu, cá trebuie sè avemu temerea cea mai
mare de maciucasiulu Vasilia, care-e o sluga
necredintiósá . . .

— Asié? — eschiamà baronulu infuriatu
la descoperirea acésta necredibila.

— Da, — continuà Emilia, — si mi-a

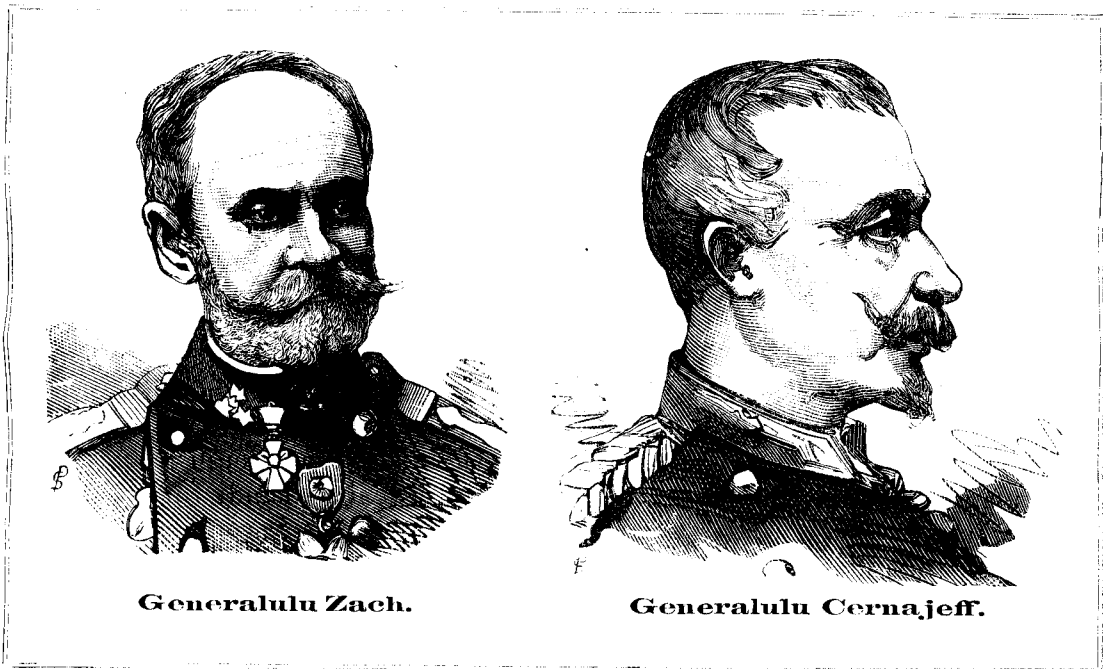
sulu celu mai mare alu bucuriei sale la des-
coperirile aceste ale ficei sale.

Si dinsulu, care numai mai nainte con-
damná atâtu de nenduratu si crudelu pe fic'a
sa, acum o sarutà ferbinte si o strinse la sinulu
seu cu cea mai mare caldura de iubire.

Junele Pista ascultà tóte aceste inmar-
muritu.

Numai in anim'a acestui'a incepù a se
inradeciná o stima si-o simpatia adevérata fa-
cia de salvatoriulu seu Macsimu. Numai din-
sulu nu i erá lui Macsimu falsu.

Si-acum? . . . La descoperirile aceste a
sororei sale, cutremuratu cu totul, simtiea
cá tóta simpati'a si alipirea sa facia de Mac-
simu i s'a sguduitu d'odata in anim'a sa.

Generalulu Zach.

Generalulu Cernajeff.

descoperitu apoi, cá si mai periculosu decâtu
Vasilia e pastoriulu Nicolae din „poian'a ver-
de“, unde se afla ascunsu si frate-seu Petru . . .

— Ah, elu acolo-e? . . .

— Da. Si-ascultati numai! Petru a fostu
care ni-a statu in cale la „gur'a ursului“, care
a omoritu pe unchiulu nostru Bela, si care erá
sè ne nimicéca si pe noi! . . .

— Emilia! — audimu ací intrebându pe
inuimitulu Pista, — se póte aceea, cá Macsi-
mu sè le fi tradatu aceste? . . .

— Da, elu le-a tradatu! Si mi-a mai spusu
inca si aceea, cá de pop'a Simu inca trebuie sè
scapàmu óre-cumva! . . .

— Ah, tu esti unu angeru, scump'a mea!
— eschiamà acum baronulu Pusztafy in esta-

— Phui! — eschiamà dinsulu. — Acest'a
nu e omu, ci unu miserabilu! . . .

— Da, — intarì tata-seu indata, — a-
sié-e. Si-acum poti vedé si tu pe cine ai im-
partesítu in mesura asié de mare cu iubirea
si laud'a ta! . . .

— E dreptu, — continuà Pista, — eu
m'am insielatu in elu, càci acestu miserabilu
nu merita decâtu numai dispretiu. De si
mi-a salvatu elu viéti'a mea si-a sorei mele,
dar déca a fostu in stare sè-si vinda neamulu
seu, sè-si venda mam'a sa dulce, pe fratii lui si
pe binefacatorii sei, acestu infernal, va fi in
stare sè ne venda óre-candu-va si pe noi! . . .

— Asié-e, dragii mei! — aprobà betra-
nulu baronu.

Acést'a aprobare a fostu ca o sentintia de mórte a supra lui Macsimu.

Preste câte-va minute baronulu si copíi sei plecara apoi catra rectoriu, unde cin'a frugala li-erá deja pregatita; dar la ordinulu baronului pentru Macsimu nu mai erá reser-vatu locu la mésa.

VIII.

M o n s t r u l u .

Ne vomu rentórce acum éra in cas'a parintelui Simu, la serman'a Ana mam'a lui Macsimu, si la Ileana, pe care o lasaramu atátu de desperata.

Dinsele mai tardiu inca aflara de sórtea fatala a lui Macsimu, cá a fostu ajunsu de sbirii persecutori a baronului, cá a fostu nimeritu si ranitu de plumbulu ucigatoriu alu acestor'a, si cá legatu cu manile in spate a fostu transportatu dinsulu la castelu, si aruncatu ací cá prinsonieriu in camer'a infioratória de tortura.

Maciucasiulu Vasilie li descoperi tóte aceste.

Ce au suferitu sermane de ele la acésta noua si atátu de aspra lovitura a sortii, ni putemu inchipuí.

Cu gele petrundiatória priviá Vasiliu de osebitu pe serman'a mama Ana in durerile sfasietórie, causate de acésta atátu de grea lovitura.

In dilele urmatórie apoi Vasilia nu intardiá a le si mangaiá.

Li impartesi dinsulu, cá pe Macsimu lu-tractéza in modulu celu mai umanu si peventoriu, cá e chiar si iubitu atátu de tare din partea tuturor, cá si candu ar fi fiulu baronului, cá si candu ar fi frate cu Domnisorulu Pista si Domnisiór'a Emilia, si cá totu laolalta i vede omulu, petrecandu-si cu dragu si imbu-curandu-se unulu de altulu.

— Vei vedé, nana draga, — o asigurá Vasilia, — cá Macsimu va fi acum tóta bucuri'a si fericirea si a nóstra! . . . Ati pututu dóra cu totii bagá de séma, cá de candu e Macsimu la curte, baronulu e cu multu mai blandu si bunu chiar si facia cu bietii nostri sateni iobagi! . . .

— Acee'a-e asié! — adeveri si pop'a Simu.

— Da, — continuá apoi Vasilia, — putemu sè fimu acum veseli, putemu sè fimu cu voia buna, càci acusi si sórtea nóstra, a iubitoru lui, trebuie sè se întórca spre bine, spre bucuriá! . . . Oh, lui acum numai o vorba i

trebuie, si póte sè ne scape pe toti de suferintiele cari atátu de greu ne apasa! Si acusi va grai elu pentru noi! Acusi va scóte elu pe mama-sa iubita, pe fratii sei dulci din necesurile loru atátu de amare! Va fi mantuitoriu neamului seu! . . . Oh, noi trebuie sè multiamimu ceriului, cá ni-a tramisu pe Macsimu! . . .

Vasilia esprimá cu convingerea cea mai intima cuvintele aceste pline de sperantia fericitória.

Bunulu parinte Simu inca multiamiá in sine lui Dumnedieu, cá chiar elu a pututu sè fia acel'a, care l'a ajuturatu pe Macsimu din tóte puterile sale la scóla, redicandu-se elu astu-felu de unu june atátu de stimatu si vrednicu.

Ér nan'a Ana, cá mama iubitória, vedindu dinsa asiediate atâte sperantie dulci in fiulu seu, vedendu cá cu totii lu-privescu cá si pe unu mantuitoriu care va redá fericirea neamului seu, versá lacrimi de bucuria, si ér simtea fericirea, care atátu de rara i erá animei ei.

Chiar si serman'a Ileana aflá alinare dulce in sperantiele aceste atátu de sigure.

Dar la serman'a acést'a copila totu-si mai aflámu si nisce lacrimi si suspine, cari erau inse cu atátu mai dureróse.

Si secrete i erau aceste lacrimi si suspine, pentru cá anim'a ei buna nu voiá sè conturbe bucuri'a si fericirea nimerui'a.

Numai singuritatea noptiloru, numai lun'a si stelele tacute erau martori acestoru dureri tainice si petrundiatória.

In seri adanci, candu tóte dormitau deja in bratiile alinatória ale lui Morfeu, de nenumerate ori o vedemu pe Ileana siedindu singura in pragulu usiei deschise, séu sub fragariulu de langa casa, acolo, unde mai nainte, óre-candu-va, petrecuse dins'a atâte óre dulci si fericite in iubire cu Macsimu. Si-acumu . . . acumu siedea singura . . . acum Macsimu nu mai erá langa dins'a, cá s'o stringa cu iubire la sinulu seu, cu cuvintele lui dulci sè-i aline sufletulu si anim'a ei sdrobita, si cu sarutárele sale de dragoste sè-i alunge norii apasatori de pe fruntea sa si lacrimel ardietórie din ochii ei . . . Oh, acum numai singura siedea dinsa ací, si numai ochii ei umedi, si suspinele ei pline de durere si le putea indreptá intr'acolo, unde erá acum Macsimu . . . catra castelulu Domnescu . . .

(Va urmá.)

Mihaiu Cirlea.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare.)

Inse odai'a, in care se află ascunsu Árpád, erá departe de salónele sgomotóse, si astu-felu plansulu lui nu puté sè strabata pana la audiulu mamei sale.

Ea dara si-petrecea bine.

Comités'a in sér'a acést'a erá deosebitu fôrte afabila. Conversá multu cu dóm'n'a casei, si de multe ori i strinse si man'a; baronés'a Bérczfalvy asemene o distinse, ceea ce erá o mare onóre. Si tóte celelalte dame inca rivalisau a o asigurá câtu mai multu de iubirea si simpathi'a loru.

Pista inca se află fôrte bine, càci elu inca erá impresuratu cu stima si amiciá din tóte partile. Mai alesu se bucurá inse elu din caus'a, cà vedea pe soci'a sa atátu de vesela, indestulita si fericita!

Music'a resuná in salonulu de dantiu, si parechile tinere undulau cu placere róndu pe róndu, precum i diriguau capriciile melodiiloru. Ér in giurulu loru, pe langa paretu, mamele séu alte consangene ori cunoscutu mai betrane, priviau la ei, si faceau planuri de casatoria, cà cum s'ar potriví cel'a cu ceea; ce fericita ar fi dins'a, déca fiic'a ei s'ar puté maritá dupa tinerulu cu care jóca acuma, si asiá mai departe. Unu singuru jocu, o inclinare, o privire, o vorba scapata, creá o multíme de fericiri prin acestu salonu.

In celelalte sale inca se aflau toti fôrte bine. Damele conversau, criticandu pe altele; barbatii se jocau de-a cartile; ér in bufetu se adunara neutralii, cari adeca nici nu dantiau, nici nu se jocu de-a cartile si nici nu luau parte la criticarea ómeniloru. Acestia *dóra si-petreceau si mai bine decátu ceialalti*, càci consciinti'a loru erá mai liniscita.

Pista nu ocupà locu nici intr'unu salonu, ci petrea pe róndu in tóte, cà sè póta convení cu toti óspetii sei si sè díca tuturorã cãte o vorba dóne de complasantia.

Elu erá unu barbatu de salonu istetiu si finu. Cunoscea pe toti mai de aprópe, sciea slabitiunile tuturorã: deci află usioru pentru toti vorb'a de placere. In tóte partile fu salutatu cu bucuria.

Toti diceau:

— Éta, ce barbatu fericitu. Indestulitu dinsulu, vré cà si altii sè fia toti indestuliti.

III.

Lewy Rosenstein.

Si cum dinsulu si-petrecea asiá, de odata unulu din servitorii sei i anunciá, cà unu domnu strainu voiesce sè-i vorbésca:

— Cine este elu? — lu-intrebà dinsulu.

— Nu-lu cunoscu, — respunse servitoriulu.

— Dar nu l'ai intreatu?

— Ba intreatu. Inse nu mi-a spusu. Mi-a disu, cà numele lui nu se póte pronunçiá in salónele aceste in momintele de acuma.

— Curiosu! Dar apoi i-ai respunsu, cà acuma nu potu sè vorbescu cu elu, càci am óspeti?

— Spusu-i-am tóte. Inse dinsulu mi-a disu, cà cu tóte aceste trebuie sè vorbésca cu dta; cà de nu-lu vomu lasá, va face unu sgomotu mare, de se va scolá tóta cas'a.

Pista tresari.

— Impertinentulu! — murmurà elu.

— Asiá i-am disu si eu. Dar elu a surisu, adaugându: „Du-te anuncia-me domnului!”

— E bine, unde se afla omulu acel'a?

— In antisiambra.

Si Pista plecà indata intr'acolo.

Candu intrà, se cutremurà.

Inaintea lui statea unu barbatu imbracatu elegantu, cu fracu si manusi albe, dar cu unu surisu demonicu pe budiele sale.

Pista lu-recunoscù indata.

Erá unu usurariu infricosiatu, unulu din lipitorile societãtii moderne, cari — mai alesu in timpulu mai nou — au nefericitu asiá multe familie, spaim'a poporatiunii din acelu giuru, Lewy Rosenstein.

— Dta aice? — lu-intimpinà Pista.

— Te miri?

— In momentulu acesta!

— Ai dreptu. Eu am gresitu. Trebuiá sè vinu inca adi la miédia-di. Inse atunce te-am asteptatu pe dta. Dar fiindu cà n'ai vinitu, am fostu silitu sè te incomodezu eu. Ceru scusele mele, cà te conturbu tocmai in momintele aceste, inse...

— Sciu caus'a pentru care ai vinitu. Nu e lucru mare; s'ar fi pututu amaná si pe mane.

— Nici decátu, domnule vice-comite. Pentru mine e o cestiune de viétia. Ori ce momentu de intardiere mi-nasce o perdere.

— Dar pana mane totusi ai fi pututu sè accepti. Astadi n'am pututu sè tramitu la dta, càci am fostu fôrte ocupatu, inse mane vomu regulá tóta treb'a.

— Inse eu nu potu sè asteptu pan'atunce.

— Si de cumva eu nu voiu voi sè stau acuma de vorba cu dta?

— Trebuie sè stai!

— Ce tonu e acést'a, Lewy?

— Tonulu celui ce are la dispositiunea sa o ocaziune fôrte potrivita. Déca nu vei voi sè stai cu mine de vorba, te voiu silí.

— Cum?

— Voiu intrá in salóne si voiu vestí acolo, cà pentru ce am vinitu. Precum vedi, sum imbracatu de salonu.

— Dar, inainte de a puté face acést'a, servitorii mei te voru aruncá pe usia afara.

— Se póte, inse ei nu-mi voru puté astupá gur'a. Voiu spune dara celu putinu loru, cà pentru ce nu vrei sè vorbesci cu mine. Voiu strigá, càtu voiu puté, sè m'anda toti servitorii straini adunati acuma aice. Si eu voiu fi satisfacutu. Resultatulu va fi totu acel'a, cà si candu asiú fi intratu in sala. Mane voru scí si domnii servitoriloru secretulu. Si in scurtu timpu lu-va aflá totu orasiulu.

— Impertinentu!

— Nici decátu, domnule, ci numai unu omu, care sciu sè profitu de ocaziune. In lumea de acuma acést'a e sciinti'a cea mai folositoria. Mai bine decátu ori candu, dta acuma trebuie sè-ti satisfaci deoblegamentulu.

— E bine, ce vrei dara? Pe scurtu, càci n'am timpu multu. Óspetii mei aru puté sè observe absinti'a mea.

— Atérna numai de la dta, cà sè ispravimu càtu mai iute. Eu n'am vinitu sè petrecu multu aice; ci sè-mi gatu lucrulu càtu mai iute, si-apoi sè me rentorcú indata.

— Si eu tocmai asiá dorescu.
 — Asiá dara sè incepemu!
 — Si sè gatàmú iute!
 — Domnule, scii bine, cà astadi a espiratu terminulu politiei dtale, si cà prin urmare mi-esti datoru cu 2000 fl.
 — Sciu.
 — Asiá dara te rogu platesce, apoi ti-voiu redá politi'a si eu me voiu cará p'aci 'ncolo.
 — Inse eu n'am tocmai acuma parale.
 — E reu, pentru cà eu nu potú asteptá mai de parte.
 — Dar nu poftescu sè astepti multu.
 — Nici unu momentu nu potú. Si eu trebuie sè platescu.
 — Dar ti-voiu platí interesse bune.
 — Nu potú, macaru sè-mi platesci o suta de percente.
 — Dar eu ti-oiu platí o suta dóue-dieci.
 — Nu potú, nu potú!
 — Dar te rogu.
 — Insedaru me rogi, domnule, pentru cà eu n'am parale. Bucurosu te-asiu ajutá, inse nu potú.
 — Dar fii bunu si astépta-me! Ti-voiu fi si eu recunoscatoriu. Ai unu fiu, lu-vomu alege jude administrativu.
 — Wie heisst?! Solgabireu! Fiulu meu nu va primí acestu postu, pentru cà elu face doctoratulu si se va rentórce cá advocatu.
 — Apoi totusi voiu gasí dóra si eu vr'unu mijlocu, cá sè te potú resplati.
 — Se póte, se póte, domnule. Inse eu nu mai potú lasá la dta banii, pentru cà si eu trebuie sè platescu, si altii n'am.
 — Dar dta ti-vei puté capetá in imprumutu de la cine-va.
 — Inse numai cu percente mari.
 — Nu-mi pasa. Voiu platí ori câtú de multu.
 — E bine, in timpulu de acuma banii sunt scumpi si greu de capetatu; dar totusi voiu cautá sè-ti gasescu de unde-va pe respundiabilitatea mea.
 — Pré bine.
 — Deci acuma vomu promulgí terminulu de platire alu dtale; vomu nimici politi'a de pan'acuma si mi-vei dá alt'a.
 — Bucurosu.
 — Éta, din intemplanare este la mine o blanqueta. Binevoiesce a o completá! Éta si condeiu si negréla, càci eu totu-de-una portu de aceste. Omulu nici odata nu scie candu are trebuintia de ele. Poftimu scrié!
 — Cátu esti de afabilu, domnule Lewy.
 Si Pista se puse la mésa cá sè scria.
 — Pe câtú timpu sè prolongimú politi'a? — intreabà elu.
 — Pe câtú voiesci dta. Déca vrei poti si pe unu anu, nu-mi pasa.
 — Pré bine, fia dar unu anu! Cátu esti de bunu dta, candu vrei sè fii!
 Si Pista scrisé sirulu primu.
 — Dar despre ce suma sè sune politi'a? — intreabà elu apoi.
 — Scrié diece mii de fl.
 Pista incremení si sarí in picióre, aruncandu condeiuulu pe mésa.

— Diece mii de florini! — esclamá elu. Dar nebunitu-ai dta?
 — Cum sè nebunescu!
 — Dar a cere diece mii de florini pentru dóue mii.
 — In adeveru, este o nebunía a ti-i dá asiá iefinu, pe candu altii aru platí si mai multu.
 — Esti unu omu fara sufletu.
 — Nu me infruntá, domnule, cu nedreptulu! Nu-ti mai permitu acést'a. Déca nu-ti convine, nu subscrié! Platesce-mi datori'a si eu te lasu cu 'um-nedieu.
 — Dar dta abusezi de starea mea. Scii, cà n'am parale si de-aceea vrei sè me storci.
 — Se póte, dar ast'a nu te imputernicesce a me insultá. Banii in diu'a acuma sunt fórte scumpi, eu inca trebuie sè platescu pentru ei percente mari, apoi si riscu de multe ori: trebuie dara sè fiu si eu assiguratu.
 — Sciu, sciu, dar totusi mi-ceri percente grozave.
 — Tóta tréb'a e o afacere de téggu. Eu voiescu sè-ti vendu folosulu a dóue mii de florini cu diece mii de fl. Banii sunt marf'a cea mai scumpa, potú sè ceru pentru marf'a mea câtú voiescu. Nu te silescu s'o cumperi.
 — Dar ceri pré multu.
 — Pune intr'o cumpena folosulu si in alt'a sum'a! Si vei vedé, cà folosulu va apesá mai multu. Diece mii de florini sunt multi bani, inse — considerandu, cà prin ei vei scapá de prostituire, cà ti-vei câstigá liniscea pe unu anu, — totusi nu este o suma asiá de mare, cá sè n'o dai bucurosu.
 — Usurariu cumplitu ce esti, n'am gânditu totusi sè fii capabilu de o asemene infamia.
 — Domnule, moderéza-te! Platesce séu primesce ofertulu ce-ti facu, càci la din contra mane totu orasiulu si comitatulu va scí, in ce stare te affi.
 — De vei cutediá sè graiesci, te prepadescu.
 — M'am ingrigitu eu si de ast'a. Inainte de a plecá aice, am lasatu a casa in puiulu mesei o epistola sigilata si adressata sociéi mele, in care i-am scrisu, cà am plecatu aice si decumva asiu patí ceva nenorocire, aceea mi s'ar face prin dta. Vedi dara, cà ori ce ai face, indata s'ar descoperí.
 — Omu rafinatu ce esti, asiá dara m'ai crediutu capabilu, cá sè-mi mangescu manile cu sangele dtale?
 — Dar nu tocmai mi-disesi, cà me vei prepadí?
 — Nu asiá am intielesu eu.
 — Intielege, cum vrei, eu sum pregatitu la tóte. Am mai avutu asemene casuri. Am pracsá.
 — Vedu.
 — Asiá dara pe mine nu me vei infricá. Ceea ce facu, mi-permite si legea. Va sè dica stau pe terenu legalu. Nu me temu de dta.
 — Dar acestu terenu nu se estinde pana a sarí intre óspetii mei spre a me compromite.
 — Ai dreptu. Nici nu voiu intrá dara. Inse mane voiu face pasii trebuinciosi la tribunalu.
 — Dta nu vei face acést'a.
 — Ba face.
 — Nu vei face.
 — De ce sè n'o facu?
 — Éta primescu ofertulu dtale.
 — Scrié dara!
 Si Pista scrisé iute politi'a.

— Éta-o, — dise elu.

Si Lewy scóse políti'a vechia a lui Pista, o pre-dete dicédu:

— Asiá dara afacerea e incheiata. Me reco-mandú gratiei dtale si in viitoriu.

— Sè me feréscá Dumnedieu de asemenea scene!
— respunse Pista.

— Nu sum eu asiá omu reu, precum gândesci dta, — dise Lewy suridiendu demonicesce.

— Multi ómeni mai de omenía decátu dta au fostu spendiurati.

— Hehehe! — rise jidanulu si esi.

Éra Pista se duse iute inaintea unei oglindi, sè védia déca fati'a-i nu reoglinesce vr'o iritatiune, càci érá fórte iritatu.

Inse, spre bucurí'a lui, nici o trasura a fetiei sale nu denunciá acésta impressiune. Erá o caracteristica a lui, cà de pe fati'a lui nu se puteau cetí adeveratele simtieminte ale animei sale.

Apoi si-periá perulu si barb'a, si convinsu cà nime-nu scie si nici nu va scí cele petrecute intre elu si Lewy, dinsulu se rentóse in salóné.

Acolo apoi si-continuá rolulu de mai nainte. Se aretà pre-totu-indene. Cu toti vorbí, la toti le spuse câte unu complimentu. Erá veselu, glumetiú si fórte petrecatoriú.

Cine lu-vedea séu vorbiá cu elu, trebuiá sè dica:

— Éta unu omu fericitu, caruia nu-i lipsese nimica, spre a puté fi indestulitu!

IV.

Diu'a bucuriei.

In sfirsitu processulu celu mare, processulu Albinescu si consotii sei, se incheiá.

Pertractarea finala se tînú in fiinti'a de fatia a unui publicu fórte numerosu, figurandu si o multime de martori.

Resultatulu fu, cà nu se putú dovedi nimica compromitetoru. Martorii pacalira pe dlu procuroru; cei mai multi nu cutediara a spune in fatia lui Albinescu, ceea ce disera in dosu, la inceputulu processulu, pe candu dinsulu fu arestatu; ér altii marturira niste casuri fara de nici o insemnatate politica. Intre toti mai cu minte fu parintele protopopu Plopescu-Nyárfay, càci elu se facú bolnavu si declará in scrisu, cà nu-si mai aduce a minte de nimica.

Caus'a acestei lipse de curagiu fu scirea ce s'a respanditu prin comitatu, cà adeca guvernulu are sè cadia, si atunce se va schimbá si comitele supremu. Martorii dara, adeca Cimbrudanu, Bumbescu etc., gandira, cà ar fi pecatu sè se mai periclitate pentru acestu comite supremu, care va fi destituitu acusi, si prin urmare nu va puté recompensá ostenél'a loru.

Ei dara marturira asiá, cà sè nu-si inhida calea pentru viitoriu, cu atátu mai vértosu, càci — precum se vorbiá — fiitoriulu comite supremu érá unulu dintre amiciei intimi ai lui Albinescu.

In uimarea acestora apoi Albinescu fu redatu libertátii dimpreuna cu toti sotii lui pedepsiti cu nedreptulu.

De cei neatêrnatori érá bine, càci puteau sè se bucare éراسi de indestulire deplina; inse cei ce mai nainte ocupau niste posturi, de acuma inainte aveau sè incépa o viétia plina de grigi apesatórie. Acesti din

urma adeca inca atunce fure destituiti din posturile loru, deci acuma erau fara pane.

Si numerulu acestora érá marisoru. Toti cei ce dadura celu mai micu semnu de simtiementu natiunali, toti cei ce nu-si renegara cu deseversire originea si natiunalitatea loru, fure persecutati grozavu, incurcati in processe de totu felulu, necasiti si in sfirsitu destituiti.

Processulu Albinescu érá tocmai potrivit pentru a incurcá pe acesti omeni, a-i acusá si a-i lipsi de postu.

Inse recástigarea libertátii inspirá mangaiere si acestora. Ei sperau, càci aveau deja ceva, aveau libertate. Chiar si saraculu supórta mai usioru sarcinele vietii, de cumva e liberu.

Ei scieau, cà nu pentru Albinescu au suferitu, ci pentru simtiementulu loru natiunali; si acésta suferintia comuna infrati pe toti si mai tare, i otieli si mai multu spre a pastrá si in viitoriu convingerea loru.

Dar, fiindu cà acea convingere nationala se identifica cu persón'a lui Albinescu, dinsi lu-iubira si stimara si mai adancu. Albinescu deveni unu omu adoratu de catra toti, càti mai remasera fideli stindardulu nationalu.

Nu érá mare numerulu loru. Dar stim'a si alipirea manifestata de ei érá cu atátu mai pretiósá, cu càtu se sciea, cà aceea e sincera, nefatiarita, si se esprima chiar cu risiculu perderii loru personale.

Diu'a dara, in care Albinescu si sotii sei fure eliberati, fu o di mare, o di de bucuria universalá pentru toti, invierea libertátii.

Diu'a acésta trebui sè fia serbata intr'unu modu solemn.

Toti amiciei lui Albinescu se intrunira dara la elu, cà — petrecédu câte-va óre de bucuria dimpreuna — sè aduca tributulu recunoscintiei loru acestui barbatu.

Érá mai micu numerulu celoru adunati acuma, decátu candu in aceste salóné, la inceputulu istoriei nóstre, s'a tinutu prim'a conferintia nationala, candu toti Romanii in unanimitate si cu mare entusiasmu au candidat pe Albinescu de deputatu; inse acestia toti erau amici fideli, nu numai persónei, dar si causei, — gata a-si manifestá convingerea chiar si fatia de pericolulu celu mai mare.

Nici sgomotulu nu érá asiá de mare cá atunce. Nu se vorbí cu tonu atátu de naltu. Nu se audira asiá frase mari. Nu se pronunciará niste vorbiri atátu de 'nflorilate. Pentru ce? Pentru cà cei mai multi din ómenii aceia lipsira; érá dintre acestia nimene n'avea trebuintia sè se laude, cà ce nationalistu mare e dinsulu, càci toti se cunosceau bine si scieau ce simtieminte are fia-care; nimene nu trebuiá sè-si duca in téggu profesiunea sa de credintia politica, chiamandu cu vorbe sonóre atentiunea publicului a supra ei. Conversatiunea decurse in linisce, seriosu si cu demnitate; càci in sirulu aniloru toti facura practica, cà tonulu mare e insusirea goletátii, cà si butea atunce suma mai tare candu nu este nimica in ea.

Nici toastu nu se dise, decátu numai unulu. Semnulu, cà oratorii de atunce, Cimbrudanu, Bumbescu, Plopescu etc. lipsira cu deseversire; ómenii vorbeloru mari nu mai erau de fatia, ci numai ómenii fapteloru.

(Va urmá.)

S A Z O N U ?

Calindarul septemanei.

Duminea 7-a dupa Rusalii, Evang. Mateiu Cap. 9 st. 27—35.	
Dumin.	11 23 Sta m. Mart. Eufimia. ●
Luni	12 24 S. Mart. Proclu Ilarie.
Marti	13 25 Adun. Archang. Gavriilu.
Mercuri	14 26 Apost. Achila.
Joi	15 27 Mart. Kiric si Iulita.
Vineri	16 28 Ierom. Athinogen.
Samb.	17 29 M. M. Marina.

Istori'a septemanei.

Istori'a resbelului pana 'n momintele aceste se resuma in urmatóriile : Sêrbii atacatori fure respinsi de catra turci in tóte locurile. Dar turcii se multiamira cu atâta si nu apucara ofensiv'a, atacandu pe sêrbi pe teritoriulu acestora. Caus'a de siguru e aceea, cã nici turcii nu sunt inca bine organizati. Montenegrinii sunt mai norocosi; batuti in unele locuri, dar si ei câstigara câte-va batalii.

Romanii impuscati! In nrulu trecutú inregistramu, cã principele Milan a gratiatu pe multi ostasi din regimentulu romanescu, care la Nisiu n'a voitú sê se lupte. Scirile sosite de atunce ni spunu, cã nu s'a intemplatú tocmai asiã. O depesia din Ciupria, cu datulu de 14 juliu, anuncia, cã principele n'a gratiatu decãtu numai pe siese insi. (Póte cã aceia voru fi fostu sêrbi!) Êr ceialalti, intregulu batalionu nr. 61, fure impuscati la comand'a generalului Cernajeff, care s'a retrasu acolo cu tóta armat'a sa batuta de turci. Acêsta crudime draconica a causatu pe acolo murmuru generalu, si cu atãtu mai vêrtosu, cãci la batali'a de la Babina-Glava, unu intregu regimentu sêrbescu a fugitu a casa din lupta, fara cã sê se fi pedepsitu. Dar fug'a sêrbiloru nu s'a anunciatu lumei la timpulu seu prin depesiele purure invingatórie din Belgradu; „fratii sêrbi“ numai fatia de Romani sunt atãtu de drepti.

Generalulu Cernajeff. Vorbindu despre impuscarea batalionului romanescu, cauta sê dicemu câte-va vorbe si despre autorulu acestui faptu crestinescu. Generalulu Cernajeff nu e sêrbu, ci muscalu; dinsulu in patri'a sa a figuratu cã diuaristu, dar a luptatu si cã soldatu in Asia, batendu pe acolo popóre cari nu s'au opusu de felu. Inainte de a se incepe resbelulu presinte, a vinitu in Sêrbia, unde a speratu a-si câstiga lauri noi. Inse, ce fatalitate! unu trimbitiasiu romanu a nimicitu totu visulu lui! Candu dinsulu operã mai bine in batali'a de langa Nisiu — asiã spunu depesiele sêrbesci — unu trimbitiasiu romanu din regimentulu din frunte (cãci „Romanii lasii“ luptau si aice in frunte) a datu signalulu de retragere, care fu imitatú si de trimbitiasii sêrbesci viteji (cari se aflau inapoi'a Romaniloru,) si astu-felu intrêga armat'a sêrba se retrase, adeca o tuli la fuga. Êta dara, cã tóta caus'a perderii fu unu trimbitiasiu romanu! Asiã patiescu ómenii mari de multe ori. In viêti'a multora figurêza asiã evenimente mici. Astu-felu candu vr'unu scriitoriu muscalo-sêrbescu va ferici lumea cu biografi'a acestui erou mare, va trebui s'o intituleze „Cernajeff si unu trimbitiasiu romanu.“ De altu-min-

tre portretulu lui se afla in nrulu presinte alu nostru. Privindu-lu, cetitorii nostri sê-si aduca a minte, cã acesta e vestitulú generalu, care a impuscatu unu intregu batalionu romanescu!

Generalulu Zach, alu carui portretu asemenea se afla in nrulu presinte, asemenea nu e sêrbu, ci moravu. Dinsulu e unu teoreticu bunu, lucrãrile lui topografice merita lauda, êr cã professoru e fôrte bunu, cãci asiã dicêndu elu a creatu si acea armata sêrba, ce este. La erumperea resbelului, elu avutu insarcinarea d'a se intruni cu montenegrinii; inse o patí si elu cã ceialalti colegi sêrbi ai lui, fu batutu. Sêrbii se si superara pe „moravulu“ strainu. In 1848—9 elu a luptatu intre slovacii din Ungari'a in contra honvediloru.

Generalulu Stratimirovicu nu s'a pututu rentôrce a casa in linisce, precum scriseramu in nr. trecutú. In urmarea certeii sale cu Cernajeff, diusulu fu datu afara din Serbi'a si escortatu pana la vaporu de catra politia. Sositu la Semlin, elu fu prinsu numai decãtu si a dáu'a di lu-internara la Novisadu.

Doi senatori sêrbi o patira reu. Ei si-permisera a spune lui Milan, cã resbelulu acest'a s'a inceputu in contra vointeii poporului, si cã tiér'a se afla in pericolu mare. Resultatulú sinceritãtii lorú fu, cã amendoi fure impuscati.

Neutralitatea Romanieii a causatu multe debateri in diuaristic'a Europei. Camera si senatulú din Bucuresci inca a tinutu in privinti'a acêsta câte o siedintia interessanta. Unii pretinsera, cã guvernulu sê substérna in siedintia secreta tóte actele relative la acêsta afacere; inse in urma se alese numai o comisiune spre acestu scopu. De altu-mintre prin diuarie se scrie multu despre unu memorandu, pe care dlui Cogalniceanu l'a presintatu la Constantinopolu. Se dice, cã in acestu memorandu Romania ar cere recompensa pentru spesele neutralitãtii sale inarmate. Cererile sale sunt formulate in 7 puncte. Cele siese puncte prime continu sanctionarea diplomatica a unoru drepturi, pe cari Romania le si exercita: d. e. baterca moneteloru, incheierea de conventiuni cu puterile straine etc. Alu sieptele punctu e celu de frunte; prin acest'a se pretinde Delta Dunarii. In dilele din urma s'a facutu sgomotu prin diuarie, cã Romania inca si-contententrêza armat'a, si vré sê iésa din neutralitate. Acêst'a inse nu s'a constatatú inca.

Scirile mai nóue de pe campulu de resbelu sunt aceste: La Zaitiar se astépta o batalia mare, cãci catastrof'a e inevitabila. Positiunea sêrbiloru e fôrte periclitata. Lesjanin retragêndu-se peste Timocu, a arsu dupa sine tóte podurile. Cernajeff, „invingatoriulu de la Tescand“, inca nu se afla pré bine, turcii pré lu-strimtorescu, ceea ce se vede de acolo, cã unu colonelu i s'a tramisu spre ajutorare. In dilele din urma s'a scrisu prin diuarie, cã sêrbii aru fi cerendu prin tiarulu russescu armistitiu de siese septemani. Sêrbii sunt fôrte maniosi pe Nichita, care i-a pacalitu, si nici in gându n'are sê se intrunêca cu armat'a lui Zach. De alfmintre, montenegrinii lupta cu succesu; ei au ajunsu aprópe de Mostar, unde se astépta o batalia mare. Rescól'a in Bulgari'a cresee. Se

scrie, că si Greci'a vre sè chiamo la arme 40,000 de ómeni.

CE E NOU?

Daco-romanistii din Ardélu. Pré incordat'a netolerantia unгурésca de multe ori suferé de lungóre, si vede ceea ce nu este in realitate. Un'a din fantómele acestoru visiuni bolnave este si daco-romanismulu. De cumva doi Romani convinu unde-va si converséza la olalta romanesce, indata se afla intre unguri si niste capete seci, gari striga in lume, că éta Romanii facu Daco-Romania. Asiá — precum impartesiramu si noi — indata la inceputulu resbelului presinte unu corespundinte din Alba-Julia alu diuariului „Pesti Napló“, a scrisu, că unii corifei ai Romaniloru din Ardélu s'au intrunitu la Alba-Julia, unde tinura o adunare si decisera a tramite o adresa principelui Milan. Acésta impartesire atátu de absurda, (cáci nu credemu sè se gasésca nici unu Romanu cu minte sanetósa, care sè dorésca infintiarea unui imperiu sudoslavicu, cá astu-felu noi Romanii sè ajungemu intre Russi'a si Sudoslavii'a,) cerculá totusi prin tóte diariile magiare si magiaro-file. Apoi se porni o investigatiune. Si in urma nu se putú constató nimica. Ba, n'amu disu-o bine! Din contra s'a descoperitu unu lucru mare. Adeca s'a adeveritu că in o séra s'au vedutu mergéndu doi preoti romani la unu advocatu romanu, din Alba-Julia. Grozavu! Auditi! Doi preoti romani la unu advocatu romanu! Éta Daco-Romania!

Cutremuru de pamentu. La 17 l. c. dupa miédia-di la o óra si câte-va minute a fostu la Viena unu cutremuru de pamentu, care s'a estinsu si in unele parti ale Ungariei, inse n'a facutu nici o paguba.

Gen. Klapka in adeveru a plecatu in Turci'a, cá sè primésca serviciu in armat'a turcésca. Totu-odata insemnámu, că dinsulu acusi va pune sub tipariu memoarele sale, in care voru fi multe pasage interesante si pentru noi Romanii.

In comitatulu Severinu fu numitu vice-comite Ioanu Pausz, in timpulu din urma notariu publicu in Aradu. De curendu totu comitatulu acest'a se va organizá de nou.

„**Bene-Merenti.**“ Monitorulu Romaniei publica unu decretu, prin care se acórdá medalí'a „Bene-Merenti“ cl. I dloru Timoteiu Cipariu, Georgiu Baritiu, si I. Maximu din Bucuresci pentru distinselu loru merite literarie.

Biserica si scóla.

Domnitoriulu Romaniei a asistatu in 30 iuniu la esamenile generale de la liceulu St. Sava, scóla normala a statului si scóla normala a Societáti pentru invetiatur'a poporului.

La Bucuresci in 29 iunie st. v. s'a tinutu o mare serbare, impartirea premiiloru pentru elevii scóleloru secundare. Serbarea se tinu in palatulu universitáti, in presinti'a Domnitoriului si a unui publicu fórté numerosu si alesu. Dlu V. A. Urechia a pronunsiatu unu discursu de ocaziune; Domnitoriulu a respunsu printr'unu discursu lungu si plinu de simtieminte nationale, care fu primitu cu mare bucuria.

Dn'a Amalia N. Dima a premiatu dóue fetitie din scóla romana gr. c. din Hunedóra, daruindu-le carti folositorie, ér mai multoru scolari si scolaritie li-a datu bani.

Societati si institute.

Societatea pentru fondu de teatru romanu.
A. Socóta publica despre venitele si spesele balului arangiatu in Resiti'a mont. in 3 oct. 1875 cu ocaziunea adunárii generale a Societáti pentru fondu de teatru romanu.

Venitulú :

1) Sér'a la cassa au intratu 122 fl. ; — 2) de la Il. Sa dlu episcopu dr. Victoriu Mihali in Lugosiu 10 fl. ; — 3) prin dlu G. Dogariu in Aradu 6 fl., contribuiti de dnii : Fr. H. Longinu 1 fl., P. Florescu 1 fl., C. Oberenez 1 fl., G. Dogariu 3 fl. ; — 4) prin dlu Luminosu din Timisióra 3 fl., contribuiti de dd. S. Luminosu 1 fl., I. Boncea 1 fl., S. Todorescu 1 fl. ; — 5) prin dnii Risticu si Balanescu din Moldova noua 5 fl., contribuiti de dnii : H. de Toustonna 1 fl., A. Risticu 1 fl., A. Risticu jun. 1 fl., S. Gava 1 fl., A. Balanescu 1 fl. ; — 6) prin dlu dr. Marienescu din Oravitia 2 fl., de la dd. A. Marisescu 1 fl., V. Damianu 1 fl. ; — 7) prin dlu dr. Silasi in Clusiu 5 fl., de la dd. L. Vajda 1 fl., I. Petranu 1 fl., Greg. Silasi 1 fl., Anania Popu 1 fl., I. Stupineanu 1 fl. ; — 8) prin d. T. Miclea din Cacova 6 fl., de la dd. T. Pap 2 fl., T. Miclea 2 fl., I. Fircea 1 fl., I. Lazaru 1 fl. ; — 9) prin d. Steriu din Brasiovu 21 fl., de la dd. C. Steriu 10 fl., G. B. Popp 2 fl., P. Nemesiu 1 fl., I. Lengeru 2 fl., B. Popp 1 fl., G. Boambeu 2 fl., S. Poenariu 1 fl., G. Barla 1 fl., D. Barla 1 fl. ; — 10) prin d. G. Stanu din Goruia 1 fl., de la dsa ; — 11) prin d. Alesandrovici din Sasca 3 fl., fara lista ; — 12) prin d. M. Perianu din Lugosiu 6 fl., de la dd. Óre-cine 1 fl., Nagy 1 fl., Liviu 1 fl., G. Popp 1 fl., dr. Major 1 fl., P. Jurma 1 fl. ; — 13) prin d. P. Fiscea din Ciclova r. 1 fl., de la dsa ; — 14) prin dlu dr. G. Sandeanu din Resinari 3 fl., de la dd. Dr. Sandeanu 2 fl., Nedescifrabilu 1 fl. ; — 15) prin d. I. Brancovicu din Bozovicu 17 fl. 20 cr., de la dd. M. Blidariu 1 fl., G. Petrucsanu 1 fl., G. Brancovicu 1 fl., N. Radisich 1 fl., G. Stanu 1 fl., Székely M. 1 fl., I. Joanovich 1 fl., R. Karl 1 fl., D. Radiogvits 1 fl., G. Caragianu 1 fl., I. Buza 1 fl., M. Keberne 1 fl., M. Pitilea 1 fl., I. Brankovits 1 fl., M. Brinzeiu 1 fl., F. Ringeisen 50 cr., G. Kvassat 1 fl., A. Ringeisen 50 cr., M. Pischla 20 cr. ; — 16) prin d. A. Vasiliu din Berhomet 10 fl., fara lista ; — 17) prin d. I. Petroviciu din Dobra 3 fl., de la dd. I. Petroviciu 2 fl., V. Apahidanu 1 fl. ; — 18) prin d. I. Lepa din Oravitia r. de la dsa, 1 fl. 50 cr. ; — 19) prin d. I. Novacu din Oravitia m. 7 fl. 50 cr., de la dnii dr. Marienescu 1 fl., Elia Traila 1 fl., Sim. Manguica 1 fl., Aur. Maniu 1 fl. 50 cr., G. Miescu 1 fl., A. Coterla 1 fl., I. Novacu 1 fl. ; — 20) prin dómn'a Constantia Lapedatu din Iasi 100 franci, de la dnii din Romanu : G. C. Botez 3 lei, C. G. Boteanu 3 l., I. Vasiliu 3 l., P. Missir 3 l., G. Turburi 3 l., C. Preda 3 l., V. Macarovicu 5 l., A. Xenopol 3 l., A. Cumbari 3 lei 75 bani, N. Capri 4 l., G. S. Hotineanu 6 l., P. Strajescu 6 l., Al. Ghitiescu 2 l., I. Ciuhureanu 11 l. 75 bani, Gr. Ciuntu 11 lei 75 bani ; din Pétr'a de la dd. M. Adamescu 11 l. 75 b., Constantia Manoliu 11 l. 75 b. ; din Iasi de la d. Constantia Lapedatu 5 l. 25 b. ; — 21) prin d. D. Gasparu din Lugosiu 23 fl. 50 cr. de la dd. Ivaskovics 3 fl., Gyika 3 fl., Mih. Bésán 5 fl., I. Janculescu 2 fl., Simonescu 2 fl., I. Nedelcu 2 fl., Nedescifrabilu 3 fl., Crenianu 1 fl., D. Jucu 50 cr., Const. Udria 1 fl., D. Gasparu 1 fl. ; — 22) prin d. I. Comsia din Zernesti, de la dsa 2 fl. ; — 23) prin

d. P. Botosiu din Cubin 4 fl., de la dnii L. Craciunescu 1 fl., P. B. Botosiu 1 fl., N. Bunda 1 fl., A. Blasiu 1 fl.; — 24) prin d. V. Repta din Cernauti 2 fl., de la dd. V. Mitrofanoviciu 1 fl., V. Repta 1 fl.; — 25) prin dd. Fratii Stanescu din Brasiovu, de la dloru, 5 fl.; — 26) prin d. G. Craciunescu in Belintiu, de la dsa 2 fl.; — 27) prin dlu I. Grozescu din B. Comlosiu 3 fl., de la dnii Ioanu Suci 1 fl., I. Grozescu 1 fl., G. Balanu 1 fl.; — 28) prin dlu A. Damaschinu din Caransebesiu 28 fl., de la dnii : Ioanu Popasu 5 fl., Fara nume 2 fl., I. Brancoviciu 1 fl., G. Baiasiu 2 fl., A. Stancoviciu 2 fl., I. Bartolomeiu 1 fl., Nina Petia 2 fl., I. Bogdan 2 fl., G. Rudeu 3 fl., L. Bordsasiu 1 fl., V. Mandreanu 1 fl., A. Dragalina 2 fl., P. Dimitrieviciu 1 fl., I. Jonasiu 1 fl., A. Damaschinu 1 fl.; — 29) prin d. I. Popoviciu din Jam, fara lista, 2 fl.; — 30) prin d. P. Miulescu din Biserica Alba, de la dsa, 1 fl.; — 31) prin dlu Z. Tatuca din Mehadia 3 fl., de la dnii A. Popoviciu 1 fl., Z. Tatuca 1 fl., N. Nestoroviciu 1 fl.; — 32) prin dlu G. Vasileviciu din Siria 3 fl., de la dnii G. Vasileviciu 1 fl., A. Mihailoviciu 1 fl., G. Sida 1 fl.; — 33) prin d. M. Tiapu din Fizesiu 16 fl., de la dnii : A. Popoviciu 3 fl., P. Botosiu 2 fl., I. Bolovogea 2 fl., M. Tiapu 2 fl., D. Novacu 1 fl., Filipu Mateiu 2 fl., Maria Miocu 1 fl., S. Clepanu 1 fl., G. Andalescu 1 fl.; — 34) prin dlu A. Philipoviciu din Maidan, de la dsa, 1 fl. Sum'a venitului 328 fl. 80 cr. si 100 franci.

Spese :

1) Lui Nica musica pentru balu 90 fl.; — 2) Ospetariului Novotny pentru folosirea si luminarea salei 20 fl.; — 3) pentru decorarea salei dlui Fepler si Molitoris 17 fl. 73 cr.; — 4) tipografului Winder pentru bilete de intrare 20 fl.; — 5) spese cu autografarea epistoleloru de invitare 3 fl. 80 cr.; — 6) postporto pentru invitari, corespundintia etc. 13 fl. — Sum'a speseloru 164 fl. 53 cr.

Remane vinitu curatu 164 fl. 17 cr. si 100 franci.

13. Socota despre vinitulu si spelele represintatiunii teatrale, data de reuniunea de cantu si musica romana din Lugosiu, in 3 oct. 1875, la Resitia :

Venituri :

1) au intratu la cassa 203 fl. 41 cr.; — 2) de la d. Iuliu Petricu pentru 50 bilete de intrare 50 fl., — 3) Oferte benevole de la mai multi domni 20 fl., — 273 fl. 41 cr.

Spese :

1) Dlui Titu Hatieg spelele de caletoria a dloru choristi 200 fl., — 2) Ospetariloru Novotny si Strobl pentru incortelarea si intertentarea choristiloru 59 fl. 37 cr., — 3) ospetariului Novotny pentru folosirea si luminarea salei 20 fl., — 4) spese pentru redicarea scenei 9 fl. 60 cr., — 5) postporto, corespundintia, telegrame 2 fl. 50 cr., — sum'a speseloru 291 fl. 47 cr. Deci se areta unu deficitu de 18 fl. 6 cr.

Recapitulatiune :

	venitu,	spese.
Socota balului	100 fr. 328 fl. 70 cr.	164 fl. 53 cr.
Socota'a repr. teatr.	273 fl. 41 cr.	291 fl. 47 cr.
Suma :	100 fr. 602 fl. 11 cr.	456 fl. — cr.

Remane dara unu vinitu curatu de 100 franci si 146 fl. 11 cr. Resitia m. 1876. A. Diaconoviciu presedintele comitetului arangiatoriu, — P. Brosceanu cassariu.

Din acesta suma — precum s'a anuntiatu in nr. 27 alu „Familiei“ — 96 fl. 8 galbeni si 6 lei romanesci (= 100 franci) s'a tramisu la comitetulu centralu, ca incassati de catra comitetulu arangiatoriu din Resitia; despre restulu de 50 fl., seu mai bine despre cele 50 de bilete de intrare, va se faca socotela dlu Iuliu Petricu.

Associatiunea transilvana va tine adunarea sa generala de estu-anu la Sibiu in 10 augustu.

Literatura.

× **Dlu I. Cetatianu**, professoru la gimnasiulu din Galati, a scosu de sub tipariu: „Elemente de gramatic'a limbei romane,“ pentru class'a II primara. Pretiulu 65 bani.

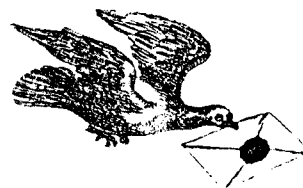
× **Dlu V. Cerchesu**, professoru in Galati, a scosu la lumina: „Elemente de aritmetica“ pentru usulu scololoru primare de ambe sexe si clas'a prima gimnaziala si comerciala.

T e a t r u.

× **Din Lugosiu** primimu scirea, ca reuniunea romana de cantari de acolo, care in scurt'a sa esistintia de pan'acuma si-a si castigatu unu nume onorificu, a si inceputu a face pregatiri, pentru ca u ocaziunea adunarii generale a Societatii pentru fondu de teatru romanu, care in anulu acest'a se va tine acolo in lun'a lui septemvre, se procure publicului o desfetare placuta. Spre acestu scopu brav'a reuniune a inceputu se studieze operet'a „Giroffé-Giroffa“ de Charles Lecocq, la care voru participa toti membrii ei. Totu-odata amintimu, ca in ser'a prima reuniunea va juca o piesa originala romana, si a nume „Mirésa pentru mirésa,“ comedia in 3 acte de Iosifu Vulcanu si scrisa a nume pentru acesta ocaziune.

Dlu M. Pascaly, directorulu teatrului mare din Bucuresci, se afla la Galati, unde a inceputu se deie o seria de represintatiuni.

Post'a Redactiunii.

Dlui Z. A. in Ploesci. Numerii 14 si 45 reclamati din anulu trecut nu se mai afla. Ne pare reu, ca n'ati reclamatu la timpulu seu. Atunce amu fi pututu satisface dorinti'a.

O oftare de nopte — e unu exercitiu scolasticu. Publiculu cere mai multu. Pros'a e buna si vomu publica-o catu mai cu-vendu.

Dlui I. P. N. Nu le putemu intrebuintia. Paguba de ostenela.

Din „Columb'a“ nu mai avemu la dispozitiune nici unu esemplariu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tierii nr. 39.